

τῶν μερῶν ἔχον διάκρισιν, ἀλλ' εἰς τὴν φανταζομένην ψυχὴν. ἵνα δὲ καὶ τὴν τῶν Πλάτωνος θέσιν μὴ ἀφαιρέσωμεν ἀκλόνητον, ἀλλὰ τὴν ταύτης ἀδυναμίαν ὑποδείξωμεν, ζητητέον αὖ εἴη. πρότερον αἰ τῶν ἀνθρώπων μόνον ψυχαὶ, ἢ καὶ τῶν ἀλόγων ἀπυάντων ὑφ' ἑαυτῶν κινῶνται; καὶ εἰ μὲν οἱ τῶν Πλάτωνος ὁπαδοὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις ψυχὴν μόνον ὑφ' ἑαυτῆς κινεῖσθαι λέγουσιν ἀκόλυθον αὖ εἴη τοῖς τῶν Πλάτωνος λεγομένοις μὴ κινεῖσθαι τῶν ζώων ὅσα ἀλογα. ἔτι γὰρ ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινεῖται ψυχῆς, ὡς μὴ κινεῖσθαι ὑφ' ἑαυτῆς. κατ' αὐτὸν γὰρ τὸ ὑφ' αὐτῆς κινεῖσθαι ἀρχὴ τῆς κινεῖν ἕτερον. εἶδεν καὶ τὰς τῶν ἀλόγων ψυχὰς ὑφ' ἑαυτῶν κινεῖσθαι φαῖεν ἔδει αὖ ἀθανάτους εἶναι ἐξ ἐν ἧττον τῶν λογικῶν. ταύτας γὰρ ἀθανάτους ὁ Πλάτων δείκνυσι τῆς ὑφ' αὐτῶν κινεῖσθαι, ἀλλὰ περὶ τούτων ἀλλαχῆ διὰ μακροτέρων εἰρήσεται, ὅσα δὲ κατὰ τῶν Φιλοσόφων τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς εἴρηται ὅλως ἀδυναμίαν εἶσι. τὸ γὰρ μηδὲν αὐτὸ ὑφ' ἑαυτῆς κινεῖσθαι σαφῶς ὑποδείκνυται ὁμοίως Φυσικῶν. ὁμοίως δὲ ὅτι δίδεται ἔχαστον ἐν τοῖς κινεῖσθαι, τὸ δ' ἐπὶ τῶν κατὰ τύπον φερομένων ὁμοίως εἶδεν τι αἰεὶ γελοῖον φαίνεται τοῖς γε εἰδόσιν ἀντιπαρδείξασθαι τὴν κινεῖσθαι ἐπὶ τῆς κατὰ τύπον φορᾶς. Τελύτατον ἐκ ὁμοίως τοῖς τῶν Ἡλίου καὶ τῶν Πυρὸς παραδείγμασι κέχλωται. ὁμοίως γὰρ αὐγάζειν ὁ Ἡλιος λέγεται ἐκ ἐνέργειαν δηλοῦν ἀλλὰ τὴν τῆς ἰδιότητος, διὸ δὴ ἐξ αὐτὸν αὖ ἑαυτὸν φωτίζειν λέγοιεν, ὡς περὶ τὸ Πῦρ καίει αὐτὸ ἑαυτό. ὅθεν πάντως ἀδυναμίαν τὸ ποιεῖν αὐτὸ εἰς ἑαυτό τι, ὡς τῶν Ἀειστέλει δέδεικται πολλαχῆ. κείτω τοιγαρῶν ὅτι ἐξ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ, ἢτε σῶμα, ἢτε ἀσώματον.

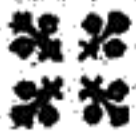
Ἀπαίτησις πρὸς τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀντικειμένους λόγους.

Εἰς ἀκρίβειαν δὲ σαφιλύειαν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εἰρημίας ἀντιθέσεις ἐπιλύσαι πειρατέον. ἐλέγετο δὲ πρῶτον ὅτι τὰ στοιχεῖα, καὶ αὐτὰ κινεῖ, ἔστι δὲ τὸ κινεῖσθαι πάχαιεν τι, ὡς περὶ καὶ τὸ κινεῖν ποιεῖν, ἀλλ' εἰ καὶ πάχαιεν τὰ στοιχεῖα καὶ ποιεῖσιν τὰ αὐτὰ, ἐξ ἐν ἧττον ἀληθές τὸ λεγόμενον ὅτι τὸ αὐτὸ ἔποιεῖ εἰς ἑαυτό, συώθαιτο γὰρ ἔστι τὸ στοιχεῖον ἐξ ὕλης καὶ εἶδος παράγματι διακρινόμενον, καὶ τῆς μὲν ὅτι ποιητικόν, τῆς δὲ παθητικόν. ὅθεν καὶ ὁ ἀραφὶς Ἀβερρώης ἔλεγε τὸ εἶδος ποιητικόν μὲν εἶναι ἢ ποιῶν, ἢ δὲ ἐν ὕλη παθητικόν, καὶ τὰ δὲ τὰς τὰ ἀδιαίρετα διιχνυζομένους, καὶ ἐξ αὐτῶν σωτηριότητας τὸ ὅλον. τῶν μὲν ἔτι πάχαιεν τῶν ἐξ ὧν σωτηριότητας ἀπαθῶν ὄντων, τὰ δὲ ἀδιαίρετα ἀπαθῆ εἶσιν, πῶς γὰρ αὖ δράσιν καὶ πάθοισιν. μὴ διάκρισιν ἔχοντα τῶν ποιητικῶν καὶ παθητικῶν; πολλῶν δὲ μάλλον ἐξ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖν

ἐνδέχεται, ὅτι τὸ κινεῖν ἢ εἶδος ἢ τῆς ὕλης καὶ τὸ εἶδος ὑπόκεινται
 διαίρεσις. οὐκ εἶναι γὰρ τὸ κινεῖν εἶναι ἐνέργεια, ὡς καὶ τὸ κινεῖν,
 ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης μόνον οἷς ὁ Ἀριστοτέλης τὸ κινεῖν αἰεὶ ὑφ' ἑτέρας κιν-
 εῖσθαι διδύλωκεν, διὸ δὴ καὶ τὴν τῆς στοιχείων κίνησιν εἰς τὸ γινώσκον
 ἀναφέρει. Δεύτερον ἀναφέρει, ὅτι μὴ κινεῖν τινὸς αὐτὸ ἑαυτὸ δυνά-
 μιν ἀναφέρει ἀνάγκη τὰς ἐνεργείας ὅσαι ποιοῦσιν ἐμμελῆσαι. πρὸς ὃ
 ῥητέον ὅτι αἱ τοιαῦται ἐνεργείαι ἢ ταυτὸν εἰσι τῆ ἐνεργείᾳ ἕσθαι ὡς ἐπὶ
 τῆς νοερᾶς ἐστῆς, ἐφ' ἧν τὸ νοεῖν τὸ νοῦντος ἐξ ἀνάγκης ἀναγίνεται πρὸς ἄλλο.
 περὶ τούτων ἐν ἑσθῆς λόγος, εἰ δὲ ἢ αἱ τοιαῦται ἐνεργείαι μεταβλη-
 τικαὶ λέγονται, ἢ διακρίνονται τὸ ποιοῦντος, περὶ ἧν εἰδέναι δεῖ ὅτι
 ἐμμελῆσαι λέγονται ὡς μὴ μεταβαίνουσαι ὑπὸ τῆ ὄψε εἰς ἕτερον ὑποκεί-
 μνον, ἢ ὅτι αὐταὶ εἰσι ἧν ἐνεργείᾳ ποιεῖ τὸ ποιοῦν, οἷον ὅτι τῆς ὀρχή-
 σεως, ὡς καὶ τῆς τοιούτων, ἀλλ' ἐξ ἧν ἀφ' ἧς ἀναγίνεται ἀρχῆς
 ἐν ταύτῃ μῆσιν ἀδιακρίτως. τὸ γὰρ οἶεται ἀδύνατον ὁ Φιλόσοφος.
 ὅτι δὲ καὶ ὅτι τῆς ἐν τῷ ποιοῦντος τὸ κινεῖν διακρίνεται τὸ κινεῖν φανε-
 ρόν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὅτι τῆς ὀρχήσεως κινεῖ μὲν κατὰ τὴν καρδίαν,
 κινεῖται δὲ κατὰ τὰς πόδας, ἢ καὶ ὡς ἐπὶ βέλονται ἀρκέμενοι τῆ καὶ
 τὴν ὕλην καὶ εἶδος διασολῆ. φασὶ γὰρ οἷον ὅτι τῆς ζώων, ζῆν μὲν
 πρῶτον τὴν καρδίαν, ζωογονεῖσθαι δὲ ὑπὸ ταύτης τὰ λοιπὰ πάντα μέ-
 ρη, ὡς εἰ καὶ τὸ ζῆν ἐμμονόν ἐστιν, ἀλλ' ὅμως διακρίνεται καὶ ὅτι ταύ-
 της ἢ ποιητικὴ ἀρχὴ τῆς παθητικῆς. προσετίθεισαν ἕτερον ἄλλα εἰς σύ-
 στασιν τὸ κινεῖν αὐτὸ ἑαυτὸ, οἷον τὸ ὄραν, τὸ φανταζεσθαι, τὸ νοεῖν,
 καὶ τὰ τοιαῦτα, περὶ ἧν πολλὰ λέγεται τοῖς νεωτέροις, οἱ μὲν γὰρ δε-
 χεσθαι φασὶ τὴν ψυχὴν κατὰ ἑαυτὴν, ἐνεργεῖν δὲ ὡς εἰδοποιεῖσθαι τῆ
 τῆ ἀντικειμένου ἐμφάσει, οἱ δὲ διακρίνουν τινὰ ὑπομνησθῆσαι εἶδος
 τε καὶ δυνάμει, οἱ δὲ τῆ μὲν ἀντικειμένου τὴν ἐνέργειαν ὑπομνη-
 μισθαι, πάσχειν δὲ λέγουσι τὴν δυνάμειν, ὅτι δὲ τὸ νοεῖν τὴν μὲν ἐνέρ-
 γειαν τῆ ἐνεργητικῆς ἢ ὑπομνησθῆσαι, τὸ δὲ πάσχειν τῆ παθητικῆς. ἐ-
 πεί δὲ ταῦτα ἀκρινῆσαι ἕξω τῆ παρόντος ἐκπίπτει σκοπῆ, δεῖ βρα-
 χείων εἰπωμὲν ὅτι ὅτι τὸ ὄραν, ἀκρίνεται καὶ τῆς τοιούτων, κατὰ ὃ μὲν ἢ
 αἰσθησθαι ὑποδέχεται τὸ τὸ ἀντικειμένου εἶδος, φανερόν ὅτι τὸ μὲν κιν-
 εῖ, ἢ δὲ κινεῖται, κατὰ δὲ ἅμα ὑπολαβῆσαι γινώσκει τὸ εἶδος, ἢ
 καὶ αὐτὸ τὸ γινώσκειν πάσχεισθαι ὡς οἱ πλείους φασὶν, ὡς ταύ-
 της πάλιν ἀρχὴν εἶναι τὸ προσεῖον εἶδος, εἰδὲ καὶ ἐνέργειαν λέγοιτο,
 ποιοῦσα μὲν ἢ ψυχὴ, πάσχειν δὲ τὸ εἶδος νομιζέσθαι. τὸ γὰρ ὅτι ὁ
 γινώσκειται, ὅτι δὲ αἱ τοιαῦται ἐνεργείαι ἐξ ἀνάγκης μεταβαίνουσιν εἰς ἕτερον ὑ-
 ποκείμενον αἰτίον ἐστὶ τὸ τὰ εἶδη εἰσὶόντα ποιεῖν. πρόδες ὅτι καὶ ὅτι τῆ
 τοιούτων ἐνεργειῶν ἀνάγκη διακρίνεται τὸ ποιητικὸν τὸ παθητικόν, ἕτε-

ἢ αὐτὴ ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν ὄρα, ἀλλ' ἐν αἰσθητικῷ, ὥστε ἢ μὲν ψυ-
 χὴ ἐνεργεῖν εἰρήδω, ἢ δὲ ἐν ὕλῃ καὶ πάχειν ἐκ ἀτοπον, οἷον ὄρα
 μὲν ἡ ψυχὴ καὶ ἀκρεῖ ἀντιλαμβανομένη τῆς ἀντικειμένων, ἀντιλαμβανέ-
 ται δὲ ἢ ἐν ὕλῃ ὅτι. διὸ δὴ φθαρείσης τῆς κράσεως τῆς αἰσθητικῶν
 ἐργασιῶν μῦθε μὲν ἡ αὐτὴ ψυχὴ, ἀλλ' ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἐνεργεῖ τρόπον. ὁ
 δὲ ἀπὸ τῆς ἀρέσεως ἐλέγεται, ὅτι ὁ αὐτὸς νῆς διδάσκωντέ ὅτι καὶ δι-
 δασκόμενος ῥαδίως ἐπιλύεται. ὑπερφέρει μὲν ἢ ὁ νῆς, τὸ δὲ ὑπερφερόμε-
 νον ἡ ψυχὴ δέχεται, ἢ ἐν ὕλῃ, ὥστε εἰμήτις ὑπέκειτο ὕλῃ, ἐδ' ἡ ψυ-
 χὴ δεκτικὴ ἐγίνετο αὐτῆς. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Φιλόσοφος τὸ θερμὸν εἰ κε-
 χειρισμῶν εἴη ἀπαθείς φησὶν ἔμεινεν αὐτῆς. Τεῖτον ἀντιπίπτειν ἐδόκει ἢ
 ἀντιθεσίσεις, ὡς ἢ ἡ Ἰπποκράτης ἐν τῷ περὶ Φύσεως βρέφους, χει-
 μῶνος φησὶν ὑφ' ἕτερον πλεῖδαι τὰς τῆς γῆς πόρας, ὥστε κωλυομένης τῆς
 διαπνοίας τὰ ἔσω θερμαίνεσθαι, ἀλλ' ὅμως ἐκ ὅτι πύσης ἀντιθε-
 σίας διὰ τὴν τῆς πόρων πύσην αὐξάνει ἐντὸς τὸ ποῖον, ἀλλ' ἐστὶν
 ὅτι, εἴθ' ὑπὸ σιπιδότος, εἴθ' ὑπ' ἄλλης τινὸς αἰτίας ἢ ὅτι δόσεις γίνε-
 ται. ὁ μὲν ἐν Γαλιῶδες δοκεῖ μικρὰν τινὰ αὐξήσιν ἀποδέχεσθαι διὰ τὴν
 ἀντιθεσίσεις. βέλεται γὰρ μᾶλλον θερμότερον φαίνεσθαι χειμῶνος τὸ
 ἐν τῷ φρέατι ὕδωρ ψυχροτέραις ἡμῖν, καθάπερ ἕαρος ψυχρότερον ὑπὸ
 τῆς ἐν ἡμῖν ἀλίας. ἡμῖν δὲ ἐν ταῖς ἀντιθεσίσεις πολλὰν εὐκα αὐ-
 ξάνεσθαι δοκεῖ ἢ τὰ ἀντιθεσίσεις σώματος ποιότης. πρῶτον μὲν ἢ
 τὸ ὅμοιον ὑπὸ τῶ ὁμοίᾳ διὰ συμπάθειαν ἐξαγόμενον τὸ λοιπὸν εἰλι-
 κενότερον ἐγκαταλείπει καὶ δρασιώτερον. χειμῶνος γὰρ ὡς οἶμαι ἢ
 τὸ αἶρος ψυχρότης ὅπως τὰς ψυχρότερας ἀτμίδας. Δεύτερον ἀντιθε-
 σίσεις τῶ σώματος ἢ ποιότης συσέλλεται ὡς τὸ κέντρον, καὶ ὅτι πλέον
 ὅτι δίδωσι. Τεῖτον διαπνευμένων τῶ πόρων σώζεται μὴ διαπνευμένη ἢ
 ποιότης, καὶ ὅτι πλέον ὅτι δίδωσι. Τετάρτον πολλὰκις ὑπὸ τῶ ἔξωθεν
 θερμῶ τὸ ἐντὸς φθείρεται διαλυόμενον, ἔπειτα δὲ τῆ τῶ θερμῶ ἀπα-
 σία τὸ ψυχρόν. ἐν κεφαλαίῳ τίνω ρητέον ὅτι ὅτι τῆς ἀντιπεριστάσε-
 σις, εἴθ' ὅτι μὲν ἡμῖν δρασιώτερον δοκεῖ τὸ θερμὸν, εἴθ' ὅτι δὲ καὶ
 ὅτι, ἢ ὅτι εἰλικρινέστερον ἐναπομένει, ἢ ὅτι μὴ διαπνέει, μήτε δια-
 λύεται, ἢ ὅτι ὡς φασὶ τινες ἀτανακλάται πρὸς ἑαυτὸ μὴ διαδιδόμενον,
 ἢ ὅτι μᾶλλον εὐστα. Τετάρτον ἐνίστατο τινὲς ἐπάγοντες τὴν τῆς ψυ-
 χῆς κίνησιν, ἢ τῆς ἀγγέλων, ἢ τῆς ἀτόμων, ἀλλὰ τῶτων μὲν τὴν ὕ-
 παρξιν καὶ τὴν κίνησιν ὁ Φιλόσοφος ἀνασκιάζει πολλαχῶ. ὡς δὲ
 τῆς τῆς αὐτῶν κινήσεως πολλὰ μὲν τοῖς νεωτέροις διαπλάττεται. εἰρή-
 δω δὲ ἡμῖν ἐκ τῆς τῆς Φιλοσόφου διδασκαλίας ὅτι καθάπερ ἢ πέφυ-
 κεν ἐν τόπῳ εἶναι ταῦτα μεταβάλλει κατὰ τόπον, ἔτις ὅσα ἐκ ἐστὶν ἐν
 τόπῳ ἔτι κινεῖται κατὰ τόπον, καὶ εἴτε κατὰ συμβεβηκὸς ὅτι ἐν τόπῳ

κατὰ συμβεβηκός αὐ κινεῖται. διὸ δὴ δαυτέρω περὶ ψυχῆς μορίῳ ὁ ἐκ
 λυποδύχεται τὸ φῶς φέρεται, καὶ γίνεσθαι ποτε μεταξὺ τῆς γῆς, καὶ τῆ
 πειρίχοντος, τότε χάριν θύραθεν ἔρχεται τὸν νῦν φασὶ τινές, ἐκ ἄλ-
 λως, ἢ ὡσπερ τὸ φῶς διὰ τῆς θύρας ἐξωθεν ἐπιπέσει εἰς τὴν οἰκίαν.
 ὅπερ ἀντιτόμος ὁ Συμπλίκιος τὸν νῦν ἔχ ὑπάρχειν ἐν τῷ σώματι
 φησὶν ὡσπερ ἐν τόπῳ, ἢ ἐν ἀγγείῳ, ἀλλὰ χέσει τινὶ, ὅθεν ἔχεται
 ζεται εἰ μὴ τῷ σώματος ἀπικτιδείς ἡρομύς εἰς ὑποδοχὴν αὐτῆ. ἃ δὲ
 εἰλέγεται περὶ τῆς νοῦς καὶ τῆς φαντασίας ὡς αὐτῆ ἑαυτῆ γινωσκόντων,
 καὶ περὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεων θάτερας ὑπὸ τῆς θάτερας κινεμένων
 λέλυται ἀνωτέρω, ἐπὶ πασῶν γὰρ ἔστιν ἰδεῖν φανερῶς τινα τῶ κινῆτος
 καὶ κινεμῶν διακρίσιν καὶ τὰ ἐν οἷς εἰσὶν ἔργα. Τελούταϊον ἀντιπί-
 πτεν εἰδοκεῖ ἢ τῷ Ἀριστοτέλει λέξις συσέλησσε τὸ λεγόμενον εἰς τὸ
 συλωνύμως κινῆν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἄλλης ἀλλαχῆ. νῦν δὲ διὰ βραχείων
 ἐρήθω ὅτι συλωνύμμα ἐνταῦθα λέγεται, ἢ κατὰ ἀντιδιασολίῳ τῷ καὶ
 μεταφορᾷ κινουῖτος, ὡς φησὶ Συμπλίκιος, ἢ ὡς ἀντιδιασολίῳ τῷ καὶ
 συμβεβηκός κινῆτος, ἢ ὅτι τὸ κινῆν ὅπως δὴ ποτε κινῆν κινεῖται ἀτοπὸν
 φησὶν, ἔτε δὲ δυνατὸν οἶεται ἀλλοιοῦσθαι τὸ αὐτὸ καὶ ἀλλοιοῦν, διδάσκεισθαι
 καὶ διδάσκειν, ὑγιαίνεισθαι καὶ ὑγιαίνειν, εἴη γὰρ τὸ αὐτὸ ὑγιές καὶ μὴ ὑ-
 γιές, θερμὸν καὶ μὴ θερμὸν, ὅθεν ἐπιφέρει ὁ Φιλόσοφος καὶ ἐπὶ τῆς
 κινῆτος καὶ κινεμῶν συλωνύμων μάλισσα ἀτοπὸν τὸ τοιοῦτον. ὁ δὲ εἰ-
 λέγεται περὶ τῆς αὐτῆ ἑαυτὸ φύχοντος ὕδατος, πολλαχῶς περὶ μελίσσει-
 ται καὶ ἀξιάγεται τοῖς νεωτέροις. ἡμεῖς δὲ συλωτόμως εἰπωμεν ὅτι πολ-
 λῶν ἔνεκα τὸ ὕδωρ φύχεται. ἢ ὅτι τὸ ἐν αὐτῆ θερμὸν μάχεται τῆ
 φύχοντι, καὶ διαπολεμικῶν ἐπικρατεῖ τὸ φύχον, ὡς ἐν οἰκείῳ ὄν
 ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ θερμὸν ἠττάται ἄπὸντος μάλισσα τῷ ποιῆντος, ἢ ὅ-
 τι τὸ ἀξιάχον φύχότερον ὄν τῷ ζέοντος ὕδατος, μεταβάλλει αὐτὸ τὴν
 ἀντικειμένῳ ἐξωθεν ἄλλον ποιότητα, ἢ ὅτι ἐν τῷ ὕδατι μέρη τινὰ εἰ-
 σὶ παχύτερα καὶ φύχότερα, καὶ ταῦτα μήπω μεταβαλόντα τὰ μετα-
 βιβληκότε πρότερον πάλιν ἀποφύχει. ἢ ὅτι τὸ θερμὸν ὑπολείπει κατὰ
 σμικρὸν, μὴ ὄντος τῷ ποιῆντος καὶ σώζοντος αὐτῆ, σιωθεῖ δὲ εἰς αὐ-
 τὰ ταῦτα μάλισσα ἢ τῷ ὕδατος φύσις ἐπιπιδείως ἔχουσα εἰς ἀνάρρωσιν καὶ
 ἀνάληψιν τῆς περὶ αὐτὴν συμβεβηκότων. Ταῦτα τοίνυν ἄλλης ἔσω περὶ
 τῆς προκειμένης ἀποδείξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, ΕΝΝΑΤΟΝ.

Πότερον τὸ ὅμοιον ἐνεργεῖ εἰς τὸ ὅμοιον;

ΚΑὶ τοῖς μὲν εἰρημύοις ἕδν εἰς ἑαυτὸ δρᾶν μὴ τῆς ποιητικῆς καὶ παθητικῆς ἀρχῆς διακεινομένης ἕανως δεδήλωται. πότερον δὲ ἐνδέχεται τῷ ὁμοίῳ θάτερον εἰς ἕτερον ἐνεργεῖν ἐπισκεψάμεθα. ὁ μὲν γὰρ Φιλόσοφος ἀειδήλως ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γένεως καὶ φθορᾶς ἀδυνατον ἀποφάσκει τὸ ὅμοιον εἰς τὸ ὅμοιον ποιεῖν. εἰ γὰρ δυνατὸν φησὶ τι πάχει ὑπὸ τῶ ὁμοίῳ, καὶ τὸ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ πείσεται, καὶ τοῖς τέτοις ὄντων ἕως ἕδν αὐ εἶη, ἕτε ἀφθαρτον, ἕτε ἀκίνητον, εἴπερ τὸ ὅμοιον ἢ ὁμοιον ποιητικόν, αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ κινήσει πᾶν, ὅμως τῷ δόγματι τέτοις πολλὰ δοκῶσιν ἀντιπίπτειν. ἅπερ εἰκὸς ἔστι βασανίσαι ἵνα φανερά γῆται ἢ τῷ Φιλοσόφῳ δόξα. Πρῶτον οὖν εἰδέναι δεῖ, ὅτι τὸ ὅμοιον ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῷ παρόντι ἢ καὶ τῷ ὑλλῷ ἔστιν, ἢ καὶ τὸ εἶδος. καθ' ὃ πάλιν διχῶς ἔσαι, ἢ καὶ τὸ γένος, ἢ καὶ τὸ εἰδικώτερον εἶδος, καὶ ἢ μὲν παραλλαγῆς τινός, ἢ δίχα ταύτης, περὶ μὲν οὖν τῷ ὁμοίῳ καὶ τῷ ὑλλῷ καὶ τὸ γένος ἕδεις λόγος, καὶ αὐτὰ γὰρ τὰ ἐναντία τῷ γένει καὶ τῇ ὑλλῇ ταῦτα ἔστι, ποιάτις γὰρ ἀμφοτέρω καὶ τῷ αὐτῷ ἔχει ὑλλῷ, ἀλλ' ἕδεις περὶ τῷ ὁμοίῳ καὶ τὸ εἶδος τὸ ἕχατον διαφερόντων δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ταῦτα γὰρ ἀναμφιβόλως πάχει ὑπ' ἀλλήλων, τὸ γὰρ ἐπιταμνόν εἰς τὸ ἀειμνόν ἐνεργεῖ θερμόν. καὶ ὁ λόγος τέτις σαφής. τὸ γὰρ ὑφείμνον οἶον θερμόν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιμνεται τῷ ψυχῷ. διόπερ ὑλλῷ ὑπὸ τῷ ἀκρῶς πάχει θερμῷ, ἕτε ἢ θερμόν, ἀλλ' ἢ ψυχόν. Ζητεῖται τίνω περὶ τῷ ὁμοίῳ καὶ μηδὲ μίαν ἔχόντων ἀλλαγῆς ἕτε κατὰ ἀέσιν καὶ ἐπιτάσιν. Δεύτερον κακεῖνο δεῖ σημειῶσαι ὅτι περὶ τῷ καθ' ἑαυτὸ πηχόντων ὁ λόγος, ἀλλ' ἢ περὶ τῷ συμβεβηκότων. οἱ γὰρ ἐν Φιλοσοφίᾳ κανόνες ἐπὶ τῷ καθ' αὐτὸ λέγονται καὶ ἕτε ἐπὶ τῷ συμβεβηκότων, ταῦτα γὰρ ἀπεσλήπια ἔστι λόγῳ ἐνί. ἐτι δὲ ἐπιστάσεως ἀξίον ἔτι τὸ ὅμοιον καὶ ἀόμοιον κατὰ ποιὸν μάλιστα λέγεται, ὡσπερ γὰρ τὰ ὄντα κατὰ μὲν τῷ ἐσίαν ταῦτα καὶ ἕτερα λέγεται, καὶ κατὰ τὸ πῶσον ἴσα καὶ ἀἴσα, ἕτε κατὰ τὸ ποιὸν ὁμοια καὶ ἀόμοια καλεῖται. ποῖον δὲ ἐπαῦθα ὅτι ἐν εἰρήδω τὸ ἐπιδοχόμνον τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐν τῷ γίνεσθαι. Τέτοις καὶ ἕτοις ὄντων τῷ ἀντικεῖσθαι δοκούντων τῇ τῷ Φιλοσόφῳ λέξει. Πρῶτην ἔστιν ὁ

τι ὁμοίω Φυσικῶν, μορίω π ή. ἐν μείζονι μεγέθει πλείω δυνάμιν ὑποτίθῃσιν ἢ δρασικωτέρων ἀποφαίνεται, ἢ ὡς ἐν ἐκάσῳ τῶν μερῶν, ἔ ἢ οἶεται ἐν τῷ ὅλῳ τῆς ἐν τῷ ἡμίσει δυνάμει διπλασίονα τυγχάνειν, ἀλλὰ πολλῶν πλείονα, καὶ τὸ αὐτὸ τῆτο διδάσκει πρῶτον πρὸς ἕραν, ἢ πρῶτον πρὸς μετεωρολογικῶν. ἔξ ὅτι συνάγεται τὰ μέρη ἅμα ὄντα αὐξάνει καὶ δυνάμιν, πῶς γὰρ αὐ εἰ μὴ αὐξεται δρασικώτερον ἐνεργεῖ; σημεῖον δὲ ταῦτα ὅτι ὅπερ αὐ δέκα τινὲς ἄνδρες μετακινήσωσι βάρος τὸ ἡμίσει ταῦτα ἔκ αὐ οἱ πρότε μεταθεῖεν. πρόδες ὅτι βρεῖς λαμπάδες ὅμοιαι καὶ πάντα τὸ αὐτὸ μέσον ὁμοῦ μᾶλλον, ἢ κατὰ μίαν ἐκάστῃ φωτίζουσιν. Ἔτι ν σ'. καὶ ν ζ'. τὰ πρῶτα τῶν προβλημάτων ἢ μείζων φλόξ τὴν ἐλάττονα πρὸς ἑαυτὴν ὅπασα καίτοι μὴ διαλλάττωσα. ἔτι δὲ ἔστιν ἂ τῶν ποιητικῶν ἔχ ὅμοια μόνον ἑαυτοῖς ἀποτελεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ πλέον ὑπερέχοντα, τῆτο δὲ πῶς αὐ εἶν δυνατὸν, εἰ μὴ τὸ ὅμοιον ἐνεργεῖ εἰς τὸ ὅμοιον. τὸ ἠγόμενον δεικνυται. σπινθήρ τε γὰρ πλείον ὅσον πῦρ ἔξάπτει, καὶ τῆ ἐν αἰεὶ ψυχρότητι πηγυται τὸ ὕδωρ πολλῶν ψυχρότερον ἠγόμενον. πρόδες ὅτι ὀφθαλμὸς εἰς ὀφθαλμὸν δρᾷ, ἢ λίθος λίθον καταδραίνει, καὶ πλείω ἕτερα τοιαῦτα εἰς τὸ ὅμοιον ἐνεργεῖ, δι' ἅπερ ἔ παντελῶς ἀληθὲς δοκεῖ τὸ τὸ ὅμοιον μὴ ἐνεργεῖν εἰς τὸ ὅμοιον, ὡπερ εἴρηται τῷ Φιλοσόφῳ καίτοι πλείωσι λόγοις δεικνυται τῆτο πρὸς τὸ Φιλοσόφῳ, πρὸς γὰρ τῷ μηδὲν πάχειν ὑπὸ τῶ ὁμοίῳ, ὡπερ ἔδ' αὐτὸ ὑφ' αὐτῆ, εἰ τὸ ὅμοιον φησι δρᾷ εἰς τὸ ὅμοιον ἔδεις ἔστι λόγος, διατὶ τὸ μὴ ἔστι ποιητικὸν, τὸ δὲ παθητικὸν. Ἔτι δὲ πρῶτον Φυσικῶν, μορίω μ γ'. τὸ ἐναντίον δρᾷν εἰς τὸ ἐναντίον λέγεται, καὶ πάχειν ὑπὸ τῶ ἐναντίῳ, καὶ πρῶτον πρὸς ἠγόμενος καὶ φθορᾶς τῶ ἔξεων παρῶν παύειν εἴρηται τὸ ποιῆν. ταῦτα τῶν τελεῶν, ὅσα γὰρ ἐνεκά τε ποιῆ ὅπτυχόντα ταῦτα παύεται, ἵνα μὴ μάτῳ λέγεται κινεῖντι ἢ φύσις. παρῶν δὲ τῆς ὁμοιότητος πάχει καὶ τὸ τέλος. Τέλος ἢ ὡς ὁμολογεῖται τῶ ποιῆντος τὸ ἠγόμενον ἑαυτῷ ὅμοιον. ἔτι δὲ τὰ μὴ παθητικὰ ἢ δυνάμει πάχει, ποιῆ δὲ τὰ ποιητικὰ ἢ ἐνεργεία, εἰ δ' ἀμφοτέρω ὅμοια κατὰ τὸ εἶδος ὡς ἐνεργεία ὄντα, ἔκ ἔστιν ὅτι χᾶεν τὸ μὴ ποιῆ, τὸ δὲ πάχει. τῶν οὐκ ἔως ἠμφισβητημῶν εἰδῶσαι δεῖ. ὅτι πολλαπλασί τῆς ἐνεργείας, τῆς μὴ μεταβλητικῆς τῆς δὲ τελειωτικῆς πρὸς πάσας ἡμῖν ἢ σκέψις πρόκειται. κείδω τοίνυν ὅτι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον. Πρῶτον μὴ ὅπῃ τῆς ἀλλοιώσεως. Δύτερον δὲ ὅπῃ πάσης κινήσεως, καὶ ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶ ὅπῃ τῆς αἰδήσεως ἐνεργειῶν, πρὸς ἃν οἱ νομίζουσι μὴ παρῶντα εἶν ἐναντίωσιν μεταξὺ τῶ ποιῆντος καὶ πάχοντος. ὁ γὰρ ὀφθαλμὸς φασιν ὅμοιον τε δρᾷ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὅμως καὶ ὅπῃ τῶ αἰδήσεως

ὁ Φιλόσοφος τὴν τῆ ποιῆντος καὶ πάσχοντος ἐναντίωσιν ἐδίδαξε δούτερον
 „ πρὸ ψυχῆς, μορίω οὐκ ἔστι γάρ φησι χρώματος μὲν δεικτικόν τὸ ἄχρον,
 „ φόβος δὲ τὸ ἄφοβον, ἄχρον δὲ ἐστὶ διαφανές, ἢ τὸ ἀέρατον, ἢ τὸ μὴ
 „ λυσιδρόμον, οἷον δοκεῖ τὸ σκοτεινόν. ὡσαύτως καὶ εἶπω περὶ ψυ-
 „ χῆς μορίω δ'. περὶ αὐτὰ τὰ νοῶς διδάσκει ὅτι ἀνέμοιον εἶναι δεῖ
 „ τὸ νοεμῆν. ἀνάγκη γάρ φησιν ἐπεὶ πάντα νοεῖ ἀμιγῆ εἶναι, ὡσαύ-
 „ φησιν Ἀξαγόρας, ἵνα κρατῆ, τῆτο δὲ ὅξιν ἵνα γνωρίζῃ, παρεμ-
 „ φαινόμενον γὰρ τὸ οἰκτεῖον κωλύει τὸ ἀλλόθιον, καὶ ἀντιφράττει, ὡσε-
 „ μινδ' αὐτὰ εἶναι φύσιν τινα μηδεμίαν, ἀλλ' ἢ ταύτῃ ὅτι δυνατὸν, ὁ
 „ ἄρα καλεῖται τῆς ψυχῆς. λέγω δὲ νῦν, ὡ διανοεῖται καὶ ὑπολαμ-
 „ βάνει ἡ ψυχὴ ἐξ ὁμοιοῦ ἐνεργείᾳ τῶ ὄντων πρὶν νοεῖν. ὅτι δὲ μάλ-
 „ λον σαφῶς τὸ λεγόμενον ἀληθεύει ἐπὶ τῶ λοιπῶν ἐνεργειῶν, ὅσαι μὴ
 „ μόνον εἰσὶ τελειωτικαί, φανερόν. ἢτε γὰρ ποιήσεις καὶ πάθησεις τῆπον, καὶ
 „ ἢ τῶ ὄρων ἀντίθεσις μᾶλλον ὅξιν δήλη, ἐπὶ δὲ τῆς ἀλλοιωτέως ἐς τὸ
 „ παντελὲς ἀναμφίβολον εἴρηται, ἐπὶ ταύτης γὰρ ὡσαύτ' αἱ ποιότητες φα-
 „ νεραὶ ἀπταῖ εἶσαι, ἔπω καὶ ἢ κατ' αὐτὰς ἐναντίωσις. Εἰς δὲ κείνην ὁ-
 „ μως ἕναυτέρων ζητήσεως ἀξίον, πότερον τὸ ποιῆν, ἢ ὄμοιον ἑαυτῶ
 „ ἐφίεται κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ἢ κατὰ τὸν τῆς ἐν αὐτῶ ποιότητος βαθ-
 „ μόν; εἴτιοι γὰρ ὡήθησαν τέλος τῆ ποιῆντος τὸ ἐξομοιοῦναι τὸ πάσχον
 „ κατὰ τὴν ἑαυτῶ ἐνέργειαν. φασὶ γὰρ ὄμοιον γίνεσθαι τῶ ποιῆντι τὸ
 „ πάσχον ἢ ποιῆν ὅξιν, ἔστι δὲ ποιῆν κατὰ τὴν ἐνέργειαν. διὸ καὶ κατ'
 „ τὴν ἐνέργειαν ποιεῖ ἐξομοιοῦν αὐτῶ ἑαυτῶ λέγεται τὸ πάσχον, ἀλλ' οὐ
 „ κατὰ πάντα. προσιδέασιν ὅτι εἰ τὸ ποιῆν ὄμοιον ἑαυτῶ κατὰ τὸν τῆς
 „ ἐν αὐτῶ ποιότητος βαθμὸν ἀπεργάζεσθαι φιλεῖ, τὸ ὄμοιον εἶη αὐτῶ εἰς
 „ τὸ ὄμοιον ἐνεργητικόν. τιθεμῶν γὰρ δυοῖντινων σωμάτων ὄμοιον οἷον
 „ κατὰ τὸν τῆς θερμότητος βαθμὸν, ἀλλὰ τῆ μὲν ὄντος ἀραιῶ, τῆ δὲ πυ-
 „ κνῶ, φανερόν ὅτι τὸ πυκνὸν ἐρᾷ εἰς τὸ ἀραιόν, ὡσε τὸ ὄμοιον ἢ ὄμοιον
 „ πάσχει ὑπὸ τῶ ὄμοιῶ. εἰκότως οὐκ πάσχειν λέγεται τὰ παθητικὰ ἢ
 „ πέφυκεν ἐξομοιοῦναι τῶ ποιῆντι κατὰ τὴν αὐτῶ ἐνέργειαν. διὸ δὴ τὸ
 „ πυκνὸν ἄτε δὴ δρασιμώτερον ἐνεργεῖ εἰς τὸ ὄμοιον, τῆς γὰρ αὐτῆς θερ-
 „ μότητος εἴτε πυκνῶ σώματι, καὶ ἀραιῶ τιθεμῶν ἀδυνάστερόν ἐστι τοῦ
 „ πυκνῶ τὸ ἀραιόν. ἀλλ' ὅμως ὑποβιβάζονται τῆς ἀληθείας οἱ πάντες
 „ λέγοντες. καὶ γὰρ εἴτε πυκνῶ σώματι καὶ ἀραιῶ ἀκρως τιθεμῶν θερ-
 „ μότητος, ἐξ ὁμοιοῦ ἦτον τὸ πυκνὸν δρασιμώτερόν ὅξιν, καίτοι μὴ δ' ὅτι οὐκ
 „ περαιτέρω ἀδύναται οἷον τῶ ἐξ ὁμοιοῦ ἐν τῶ ἀραιῶ. εἴτι δὲ πᾶσα ἄρως
 „ ποιότητις ἐστὶ, καὶ τῆς πρώτης ἐντελεχείας, ἀλλ' ἢ τῆς δευτέρας, ἐξ ὁμοιοῦ
 „ ἐνεργείας. ἀπόδειξις ὅτι τὰ ἀραιὰ τῶ σωμάτων, οἷον σίδηρον, ἢ λί-
 „ θον θερμαίνοντα δρασιμώτερα ἑαυτῶ ὑποτελεῖ. ἢ μὲν γὰρ ἔπος ἐχθρῶ

γινώσκει τὸ πάχοντος αἰὲς ὁμοίως γινώσκουσα τὸ ποιῆντι κατὰ τὴν ἐνέρ-
 γειαν. Τελότατον ἀρχὴ ποιήσεως ἕκαστος τὸ εἶδος. φιλεῖ δὲ τὸ ποιουῦ
 ἕξομοιῦν ἑαυτῷ τὸ πάχον ἢ ποιῆν, ἄρα κατὰ τὸ εἶδος. πρὸς τέτοις
 ζητεῖται τίος εἴκεν δρασικώτερον ἐνεργεῖ τὰ πυκνότερα καὶ σκληρότε-
 ρα; ἢ ὅτι πλείων ἢ ἐν τέτοις ὕλη, διὸ δὴ καὶ τὸ εἶδος. ἢ ὅτι τῶ μί-
 ρων μᾶλλον ἢνωμένων ἢ τὰ ὅλα ἐνεργεῖα ἰσχυρωτέρα γίνεται. τὰ πλείω
 γὰρ ὁμῶς δρασικώτερον ἐνεργεῖ, καὶ σφοδρότερον, ἢ καθ' ἑκάστον ἀνα-
 λόγως, καὶ γὰρ ἄνθρωποι τινὲς δέκα εἰς ἕκαστος τάλαντον ἀχθοφορεῖν οἷος
 τε ἔσιν, ὁμῶς πλείω τῶ δέκα τάλαντων ἐπαίρησι. διάτοι ταῦτα τὰ πυ-
 κνότερα μᾶλλον ἐνεργητικώτερα λέγεται, ταχύτερον γὰρ τὴν αὐτὴν ἀ-
 ποπλεῖ θερμότητα, ἢ τὸ ἀραιόν. καὶ βραδύτερον ἀπακμάζει πολεμέμε-
 νον, καὶ εἰς τὰ ἀπώτερα ἐνεργεῖ, καὶ ὅμοια ἑαυτοῖς γινώσκει ἕξομοῖα
 τὰ δὲ ἀραιὰ πολλάκις ἀποτυγχάνει τὰ πέλας αὐτῶ. Τύτων δὲ ἔπος
 ἔχοντων ἵνα ἢ τὰ Φιλοσόφου λέξις δήλη γινώσκει πρὸς τὴν ἀντικειμένην
 ἀπαιτήσασιν λόγος. ἐλέγετο δὲ πρῶτον ὅτι πλείω τῶ ποιῶντων ὁμῶς
 δρασικώτερα γίνεται, ἢ καθ' ἑκάστον. ὥστε εἰς ἀλλήλα δρᾶ τὴν
 οἰκείαν ἀυξάνοντα δυνάμιν. τὸτο δὲ ἔχ' ἔπος ἔσιν. ἀλλὰ τὰ ποιῶντα
 ὁμῶς σφοδρότερον ἐνεργεῖ πρὸς τὸ πάχον, καίτοι μὴ πρὸς ἑαυτάτι δρᾶ-
 σαντα, ἢ γὰρ μείζων ἐνεργεῖα ἐμμονώτερον αἰὲς ἐπιζῶει τὸ πάχοντι,
 καὶ τῶ ἐν αὐτῷ δυνάμιν καταπολεμεῖ. τὸτ' αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τὸν φω-
 τιστικὸν λύχον ρητέον. ἐκεῖνο δὲ σημειώτερον ὅτι εἴησι ἔχ' ὁμοίως ἐνερ-
 γεῖν τὸ φῶς ἐπὶ τὸ μέσον, ὥσπερ αἱ τῶ ἐνεργητικῶν ποιότητες, φα-
 σίν. αἷται γὰρ εἰς εἴς ἐπιμάγονται. τὰ δὲ φῶτα ἐν τῷ μέσῳ ἀμιγῆ
 σώζεται ὡς αἰτε διάφοροι σκιαὶ καὶ ἀκτῖνες μαρτυροῦσιν. ἀλλὰ περὶ τῶ-
 των ἀλλαχῆ. ἀπορίαν γὰρ ἔχει τὸ τὰ πλείω συμβεβηκότα ἐν εἴς τὰτ-
 τειν ὑποκειμένη. ἐλέγετο δεύτερον, ὅτι ἡμείζων φλόξ εἰς ἑαυτὴν ἐπι-
 σατὰ τὴν ἐλάττονα. ἀνάδειξ' ὅτι ἡ Ἡρακλεία λίθος ἔλκει τὸν σίδηρον
 ἕξομοῖα τὴν ἐν αὐτῇ ὁμοιότητα καὶ συμπάθειαν, καὶ πολλά τῶ φησὶ λέγε-
 ται τῇ ὁμοιότητι οἷον συμφύεσθαι καὶ συνέλκεσθαι ὑπ' ἀλλήλων, καὶ πα-
 ρὰ τῶ ἰατρῶν ἔλκειν λέγεται τὰ φάρμακα τὴς ἐν τῷ ζῶν χυμὸς δι-
 ὁμοιότητάτινα. Εἰς ὁπίλυσιν δὲ τῶτων σημειώσασιν ὅτι πολλάκις τὰ ὅμοια
 κλίνει εἰς ἀλλήλα, ἢ διὰ τινὰ πάθεισιν, καὶ ποιήσιν, ἀλλ' ὅτι σώζεται μᾶλ-
 λον ἐνέμνη, καὶ τῶτε χάρον ἢ ἐλάττων φλόξ ἀποδίδει τῇ μείζονι, ὁμοίως
 δὲ καὶ ὁ σίδηρος ἔχ' ἔλκεται πρὸς τῆς Ἡρακλείας λίθος βία, ἀλλὰ φέ-
 ρεται μᾶλλον ἐφίσει, ἢ ἐνδείξ' ἔσιν αὐτὸς, σιδηρεῖτις γὰρ ἔσιν ἢ λίθος
 αὐτῆ, καὶ σίδηρος σωσικῶς ἐν ἑαυτῇ ποιότητα σώζει. καίτοι περὶ μα-
 γνητικῆς δυνάμινος θαυμάσια τινὰ διαπλάττωσιν οἱ νεώτεροι, περὶ ὧν
 ἐν τοῖς ματεωρολογικοῖς θεῖς διδόντος εἰρήσεται. τὰ δὲ φυτὰ κλίνει μᾶλ-
 λον

καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ τῇ τῆ θήλειος καὶ ἄρρενος διακρίσει. ἔστι δὲ
 ἐν τοῖσι τοιαύταις διαίρεσις καὶ καρποφορεῖ μᾶλλον τὰ θήλεια τοῖς ἄρρε-
 σι στυδουζόμενα. περὶ δὲ τῆ παρ' ἰατροῖς φαρμάκων ἔτι τὴν ὁμοιότητα
 τῆς καθάρσεως αἴτιον ἀποδίδωσιν ὁ Φιλόσοφος πρῶτον προβλημάτων μ.
 καὶ μ. ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ποιότητα. ταῦτα γὰρ γεώδη μὲν ὄντα κά-
 πωθεν καθαίρει λεπτομερῆ δὲ καὶ φλογώδη ἀνωθεν, ὑδατώδη δὲ δὲ τῆ
 ἔρητικῶν ἀγγείων. δεῖ τοίνυν εἰδεῖν, ὅτι τῆ φαρμάκων ὅσα κενω-
 τικῶς νομίζεται ἐναντία καὶ πολέμια τυγχάνει τῇ φύσει, διὸ καὶ παρα-
 χὰς ποιεῖ. ἐγείρει τοίνυν αὐτὰ τὴν ἐν ἡμῖν ἐγκριτικὴν δυνάμιν,
 ἀντιπαλαίει γὰρ ἢ ἐκάστῃ φύσει ὡς εἴη δυνατὸν καὶ ἔξωθεν τὰ μαχό-
 μενα, ἐκκρίνει δ' αὐτὰ ἢ ἐν ἡμῖν φύσις πειρωμένη, καὶ ὅσα περιττὰ
 σῶμα ἔξωθεν. ἐπειδὴ τοίνυν τῆ ἐγκρινομένων τὰ μὲν ὀπιπολάζον-
 τα ἀνωθεν ἀποπέμπεται, τὰ δὲ βαρύτερα κάπωθεν, τὰ δὲ ὑγρά διά-
 τε τῆ πόρων, καὶ τῆ ἔρητικῶν ὁδῶν, συμβαίνει κάπωθεν μὲν τῆ ἐν
 ἡμῖν περιττῆ τὰ παχύτερα, ἐμέτοις δὲ τὰ ἀνω φέρεσθαι πιφυκότερα. ἔ-
 ρω δὲ τὰ ὑδατωδέστερα διαχωρεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος, καίτοι κακῶς ἀ-
 ληθές ὅτι καὶ πλείοσιν ἄλλοις ἔργοις ἐνεργεῖ τὰ λαμβανόμενα φάρμα-
 κα. τὰ μὲν γὰρ ὡς λεπτομερῆ διέρχεται δὲ τῆ πόρων, καὶ τότε ἐκ-
 φράττοντα συναπεργάζεται τὴν τῆ ἰδρώτος ἐκκρίσιν, καὶ διαφορεῖ τὰς ἐν
 ἡμῖν χυμῶς, τὰ δὲ ὑγραίνει τὴν κοιλίαν καὶ μαλακώτερον ποιεῖ, τὰ δὲ
 διατέμνει τὰ γλίχρα καὶ ἔξωθεν, ὡς ῥαδίως ἀποπεμπάσθαι. ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ἰατροῖς παραύσασιν. ἀντεφέρετο πρὸς τοῖσι τότε πάθος ὑπὸ
 τῆς ἐν αἰεὶ ψυχρότητος γινόμενον. ἀλλὰ καὶ τῆτων αἰτία ἔστι μόνον ἢ τῆ
 περιέχοντος ψυχρότητος, ἀλλὰ καὶ ἢ τῆ ἀναθυμιάσεων μίξις, περὶ ἧν
 οἱ μετεωρολογικοὶ τὸν ἔσπον ἀποδίδωσιν, ἃ δὲ περὶ τῆ θραυομένων
 λίθων ἐλέγετο. ἔδουός ἐστι λόγος. αὐτοὶ γὰρ ἀδιέλευστοι ὄντες τῇ τῆς
 κινήσεως ἐναντιώσιν διαίρυνται. ζήτησεως δὲ ἐνταῦθα ἀξιον, τίνοσ ἐνε-
 κα δύο λίθων ὄντων ὁμοίων, καὶ ὀπίσης ἀντεριδόντων ὁ ὀπιφερόμενος
 καταθραύει τὸν ὀποκείμενον; ἢ ὅτι ὁ μὲν διὰ τὴν φοράν πληκτικώτερος
 γίνεσθαι. ἢ ὅτι κατὰ τὴν ὄλη δυνάμιν ἐνεργεῖ ὁ κινέμενος, περὶ δὲ
 τῆ ὀφθαλμῶ τῆ αὐτῆ ἑαυτὸν ἐν ἐσόπτρῳ ὄραντος, ἢ καὶ ὁμοιον ἕτερον,
 φανερὸν πάχειν μὲν ἢ ἀχρῶν καὶ διαφανῆ ὑπὸ τῆ χρώματος, ποιεῖν δὲ
 ἢ κεχρωματισμένον. διὸ καὶ ὄραται μὲν ὁ πᾶς ὀφθαλμὸς, ὄρα δὲ τὸ
 μεσαίτατον μόνον αὐτῶ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆ μὴ τὸ ὁμοιον ἐνεργεῖν εἰς
 τὸ ὁμοιον ἀποχῶπως εἰρήδω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, ΔΕΚΑΤΟΝ.

ΠΕΡΓ' ΑΝΤΕΡΕΙΣΕΩΣ.

Δόξα τῶν νεωτέρων.

Ἐπειδή περ ἐκ ἕξι σὺνείαι ὃν ἔσπον ἀντιπάχειν λέγεται δρῶν-
 ταύτης νῦν λέγομεν. Ἐνιοὶ μὲν ἐν φασιν ὅτι ἀντερίσει εἰκότως περι-
 πάχειν, ἀντερίσει γὰρ ὃ τῶ ποιῶντι ἀντίκειται. τῶ δὲ καὶ πάχον
 λέγεται, ὃ γὰρ ἀντιτίθεται τῶ δρῶντι, καθ' ὅντινα ἔσπον ἀντικεί-
 θαι λέγοιτ' αὐτὸ πάχον ἀποκαλεῖται τοῖς σοφωτέροις. ἀλλὰ γε σιωθε-
 λῶσιν οἱ τοῖστοι τὸν λόγον, τὸ μὲν γὰρ πάχειν ἀπὸ τῆς ὕλης ἔστιν
 αἰεὶ, τὸ δὲ ἀντερίσει ἀπότινος ἐνεργείας ἀντικειμένης τῇ τῶ ποιῶντος
 δυνάμει. Ἐτι δὲ ἀντερίσει μὲν ἔστιν ἢ τῶ πάθος ἀπώθησις, πάθησις
 δὲ ἢ τῶ ὑποδοχή, ὥστε ἀντίκειται πῶς τῶ πάχειν ἢ ἀντερίσει, μήτοι
 γε ταῦτόν ἐστιν. ἀπόδειξις ὅτι εἰ τὸ ἀντερίσει ταῦτόν ἐστι τῶ πάχειν, ὅ-
 σω αὐτὸ μᾶλλον ἐπιτηδείως εἶχετι πρὸς τὸ πάχειν εἶχεν αὐτὸ καὶ πρὸς ἀν-
 τερίσει. τῶ δὲ κομιδὴ ψεύδος ἔστιν, ἢ γὰρ ὕλη μάλιστα μὲν ἔστι πα-
 θητικὴ, ἢ κίσα δὲ καθ' ἑαυτὴν ἀντερίσει. ὃ δὲ λέγεται ὅτι τὸ τῶ
 ποιῶντι ἀντικείμενον πάχον ἔστιν, ἀληθές μὲν ἢ τὴν τῶ ποιῶντος ἐνέρ-
 γειαν ὑποδέχεται, ψευδές δὲ ἢ ἀπωθεῖ. Ἐπεροὶ δὲ τὴν ἀντερίσει εἰς
 τὸ δώτερον τῆς ποιότητος εἶδος ὑπάγουσιν, ἀδυναμίαν μὲν λέγοντες
 ταύτην τῶ πάχειν, δυνάμιν δὲ τῶ ἀντίσταθαι τῶ ποιῶντι. ἀλλ' εἰ καὶ ἀ-
 πὸ δυνάμειος ἀπόσει ἢ ἀντερίσει; ὅμως ἐπὶ τὴν δυνάμιν ζητῶμεν, ἀλ-
 λά τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἀντιμάχεται τῶ ποιῶντι τὸ πά-
 χον. Τέτων δὲ μᾶλλον ἴσως ἀδοσι πρὸς λύραν τὸ τῶ λόγῳ, ὅσοι τῶ
 ἀντερίσει ἔτε ἐνέργειαν, ἔτε πάθος ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλὰ κάλυμα
 λέγουσιν εἶναι τῆς τῶ ποιῶντος ἐνεργείας. μάρτυρα δὲ ἀποδείσανται τὸν
 Φιλόσοφον Οὐδόω Φυσικῶν, μορίω λβ. τὴν ἀνακλαθεῖσαν σφαῖραν ἔχ
 ὑπὸ τῶ τοίχῳ λέγοντος κινηθῆναι, τῶτ' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ λόγος ἀναπείθει,
 ἐδὲν γὰρ σῶμα κινεῖ μὴ κινέμενον, πῶς ἐν ὃ τοίχος κινεῖσαι λέγοιτ'
 αὐτὴν σφαῖραν μὴ κινηθεῖς; ὥστε ἀντερίσει μόνον κωλύων καὶ ἐμποδί-
 ζων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔπος εἰρημῶνα ἐκ εἰκός ἐστιν ἀβασανίστα παρεά-
 σαι. Ζητήσοι γὰρ αὐτὶς τῶ ἔσπον λέγεται τὸ ἀντερίσει ἐμποδίσαι

τὴν τῷ ποιῶντος ἐνέργειαν, ἐπιρρῦν ἄρα ἢ πάχον; σημαίνεται γὰρ αἰεὶ τοῖς ῥήμασι πάθος ἢ ἐνέργεια, πλὴν τῆς δηλούντων τὴν τῷ ὄντος ὑπαρξιν. Ἐστὶ δὲ πρότερον τὸ τοιοῦτον κώλυμα ἴσως τῆς ὑποκειμένης ἐστὶν ὕλης, ἢ τῷ εἶδους; καὶ εἰ μὴ ἴσως τῆς ὕλης φανερὸν ὅτι ἐστὶ πάθος, εἰ δὲ ἴσως τῷ εἶδους ἴσως ἐνέργεια. Ἐστὶ δὲ δῆλον ὅτι τὴν τῷ ποιῶντος ἐνέργειαν ἀπαθῆσι τὰ πάχοντα δρῶντα καὶ ἀντιμαχόμενα τῷ. ὅθεν ἐν ταῖς ἀντιπράξεσιν ἀντιπάχει τὸ ποιῶν. πρὸς δὲ τὴν τῷ Ἀριστοτέλους λέξιν φαμὲν. ὅτι ἐκ ἰσοφασκεῖ κατὰ συμβεβηκὸς αἰεὶ κινεῖν τὸ κωλύον, φησὶ γὰρ ὅτι δὲ τὸ ὑφιστάμενον, καὶ κωλύον κινήσας, ἐστὶ μὴ ὡς κινεῖ, ἐστὶ δὲ ὡς ἔ. οἷον ὁ τὸν κίονα ὑποσπᾶσας, ἢ ὁ τὸν λίθον ἀφελῶν ἴσως τῷ ἄσκει ἐν ὕδατι, κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κινεῖ, προσετίθεισαν δὲ πῶς ἐνδέχεται κινεῖν μὴ κινέμενον τὸν τοῖχος. καὶ τῷ ἀληθῆς μὴ ὅτι τῷ καθ' αὐτὸ κινέμενον, ἔ μὴ ὅτι τῷ κατὰ συμβεβηκὸς, ὁ δὲ τοῖχος κατὰ συμβεβηκὸς λέγεται κινεῖν τὸν λίθον πρῶτος κινέμενος ὑπὸ τῷ βάλλοντος.

Ἐκθεσις τῆς ἀληθείας.

Ἐστὶ μὴ ἐν ἢ ἀντιπράξεσιν τῷ πολλαχῶς λεγομένων, ἀντίστασαι μὴ ὅτι λέγεται καὶ ὁ τοῖς λόγοις παλαίων. καὶ ὁ τοῖς πάθεσιν ἀντιμαχόμενος. καὶ ὁ μὴ ταῖς παραινέσεσιν ὑπέκων. ἰδιαίτερον δὲ ὅτι τῷ σωμάτων ἀντίστασαι λέγονται, ὅσα πρῶτος ἀνεπίδεκτά εἰσιν ὑπὸ τῆς καὶ φύσιν αὐτῶν δυσχερείας τῆς ἐνεργείας ἑτέρας. οἷον τὰ μὴ διαφανῆ τῷ φωτὸς, ἢ διὰ τινὰ ἄλλω αἰτίαν ἀδύνατον ἰσοκαθιστῶσαν τὴν κίνησιν τῷ σωμάτων, καθάπερ φαμὲν ἀντιμάχεσθαι τὴν τῷ σωμάτων φύσιν τῷ ἐν τῷ κενῷ φανταζομένη κινήσει. καὶ τῷ ὑπάρχειν ἐν τοῖς διηρημένοις ἀδιαίρετως καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀλλ' ἔστι μὴ οὐκ οἱ ἔδοται τῆς ἀντιπράξεως καταχρηστικώτερον ἐνοεῖσθαι, ἰδιαίτατα τοίνυν ἢ ἀντιπράξεσιν διχῶς ἐνδέχεται γίνεσθαι, ἢ τῷ ποιότητων ἔτω διατιθεμένων τὸ πάχον, ὡς καὶ οἱ μὴ ἐνεργεσῶν αὐτῶν ἀμάχον εἶναι τῷ καὶ ἀήτητον, ἢ τῷ ἀμάχον μὴ νικώμενον ἀμαχῶς, οἷον τὰ σκληρὰ καὶ μάλις πεπηγότες τοῖς τέμνεσιν τῷ τὸν λόγον ἀντίστασαι. ἢ τῷ ἐν τῷ πάχοντι ποιότητων ἐλαττωσῶν τὴν τῷ ποιῶντος ἐνέργειαν, διὸ δὲ ὅτι ταυτοσὶ τῆς ἀντιπράξεως ἀνάγκη τὸ ποιῶν ἀντιπάχειν. τῷ δὲ λεγομένων ἀντιπράξεσιν μὴ ἰκανὸν ἐρατιώτης, τῷ μὴ γὰρ τῷ κεφαλαία καὶ τῷ θώρακι ἀντίστασαι λέγεται κατὰ τὸν πρῶτον ἔδοται. τῷ δὲ ξίφει κατὰ τὸν δεύτερον. πρὸς ταῦτα εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐπειδὴ παντὸς εἶδους τέλος μὴ τὸ γινῆναι ἑαυτῷ ὅμοιον, τέλος δὲ καὶ τὸ σώζειν αὐτὸ ἑαυτὸ. ζητεῖται εἰκότως πρότερον

ἀμφοῖν πρότερον, ἢ μὴ οὐ καὶ τὰ ἐπι μέρους ἅπαντα εἶδη τὸ κοινὸν τῆς φύσεως σώζουσι τέλος πάντων οικειώτατόν ἐστι τὸ θνητῶν ὅμοιον ἑαυτῶν, ἢ δὲ ἕκαστον τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας εἴσεται ἐκ ἐν δούτερον λόγῳ πάττειν εἰκὸς τὸ σώζειν τι αὐτὸ ἑαυτὸ, ἀλλὰ τῷ λόγῳ δεῖ ταῦτα διακρίνειν, ἢ μὴ γὰρ φύσις ἐν τοῖς ἐπι μέρους ἕσα, ἢ μὴ καθόλου καὶ τὸ τέλος ἔχει καθολικώτερον, ἢ δὲ μερικὴ ἐν ἑκάστῳ τῆς ἀτόμων τέλος ἔχει τὸ συμφωρότερον ἑκάστῳ. Τῶν ἐν ἕτως ἔχόντων, φανερόν ἐστι ἢ μὴ πρῶτη ἀντέρεσις κάλυμμα μόνον ἐστὶ τῆς τῆ ποιῆντος ἐνεργείας, ἢ δὲ δούτερα ἐνέργειά ἐστιν ἅπὸ τῆ ἐν τῷ πάχοντι εἶδους προερχομένη ὅπως αὐτὸ εἰ δυνατόν ἐστιν ὑπερβύσει τῆ ποιῆντος καὶ μεταβάλλῃ αὐτὸ εἰς ἑαυτὸ, εἰδμή καὶ γοῦν αὐτὸ ἑαυτὸ σώσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, ΙΑ΄.

Πότερον παῦ τὸ ποιῆν ἀντιπάχει.

Δ Ὑσλυπτος μετέστι καὶ δυσπαρακολέθης ἢ θεωρία τῆς προτεθεῖστος ζητήματος, ἀλλ' ἐπι πλέον τῆ τῆ νεωτέρων τερατολογία τεθόλωται. πειρασώμεθα τοίνυν ὡς εἴη διὰ βραχίων τὴν ὑποκειμένη ταῖς τῆ φιλοσόφου λέξεσιν ἀλήθειαν ἐξανιχνεῦσαι. Πρῶτον μετ' ἐν τὰς ὑποείας ἐκθώμεθα, δι' ἃς ἢ τοιαῦτα γέγονεν ἐξ ἀρχῆς ἀμφισβήτησις, εἴτε τὰς κοινοτέρας ἐπάγωγῳ δόξας, μετ' ἃς τὴν ἀλήθειαν ἐκδηλώσαι πειρασώμεθα, καὶ τελευταῖον τῆς ἀντιφρομοσύνης ἐπιλύσωμεν λόγους, πρὸ πάντων δὲ τῆ ἐν τῷ ζητήματι ὅρας εἰκὸς ἐστι διασαφῆσαι. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ ποιῆν πολλαχῶς λέγεται, εἴτε κατὰ τὴν πάχοντος τελείωσιν, ἢ καὶ τελειωτικὰ τοῖς τῆ ἀριστοτέλους ἐρμηνεύταις ὀνομάζεται, εἴτε ὡς τὰ μεταβλητικὰ καὶ φθαρτικὰ, τοιαῦτα δὲ εἴσιν ὅσα κατὰ τὰς ἀπταῖς ἐνεργεῖ ποιότητος, πρὸ τῶν ἡμῖν ὁ λόγος πρόκειται, οὐ γὰρ περὶ τῆ καταχρηστικῶς ποιῆντων ὁ λόγος, ἐδὲ περὶ τῆ πόρρω, ἀλλὰ περὶ τῆ προσεχῶς. ἐδὲ περὶ τῆ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλὰ περὶ τῆ καθ' αὐτό. Ἐστὶ δὲ ἰσέον ὅτι ἐνέργεια μετέστι ἢ τῆ ποιῆντος δύναμις καὶ κίνησις καθ' ὃ μεταβάλλει τὸ πάχον εἰς ἑαυτὸ, πάθησις δὲ ἢ ἐν τῷ πάχοντι κίνησις, ἀντιδρῶν λέγεται τὸ πάχον, καθ' ὃ τὴν οικειῶν ἐνέργειαν τὴν ἅπὸ τῆ εἶδους αὐτῆς προσῆταν εἰς τὸ ποιῆν ἀντιπαράττει, ὡσπερ καὶ τὸ ποιῆν ἀντιπάχει, καθ' ὃ τὴν ὑπὸ τῆ πάχοντος ἐνέργειαν ὑποδέχεται. Ζητεῖται τοίνυν πρότερον τὸ ποιῆν κατὰ τὰς ἀ-